

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Методичні вказівки
для організації та проведення практичних та семінарських занять
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної
та заочної форма навчання спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»

Харків
2022

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Методичні вказівки
для організації та проведення практичних та семінарських занять
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної
та заочної форма навчання спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»

Харків
2022

УДК 35(072)

Ф33

Схвалено

на засіданні кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування

Протокол № 5 від 15.01.2022 р.

Теорія державного управління: метод. вказівки для організації та проведення семінар. та практ. занять для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навч., спец. 281 «Публічне управління та адміністрування»/ Державний біотехнологічний університет; упоряд., С.І. Міненко –Харків:[б.в.], 2020. - 49с.

Методичні вказівки з дисципліни «Теорія державного управління» розроблено відповідно до навчальної програми. Видання включає в себе методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять, питання практикуму, тематику рефератів, питання для самоконтролю.

Видання призначене студентам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навч., спец. 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензенти:

Майстро С.В. - доктор наук з держ. Управління, професор (Національний університет цивільного захисту)

Дунаєв І.В. – кандидат наук з держ. управління, доцент (Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України)

Відповідальний за випуск (зав.каф.):

Смігунова О.В. – канд.. екон. наук, доцент

© Міненко С.І. упорядкування, 2022

©ДБТУ, 2022

ЗМІСТ

Передмова.....	5
Практичне заняття 1.....	6
Практичне заняття 2.....	9
Практичне заняття 3.....	11
Практичне заняття 4.....	14
Практичне заняття 5.....	17
Практичне заняття 6.....	19
Практичне заняття 7.....	21
Практичне заняття 8.....	24
Практичне заняття 9.....	30
Семінарське заняття 1.....	35
Семінарське заняття 2.....	36
Семінарське заняття 3.....	38
Семінарське заняття 4.....	39
Семінарське заняття 5.....	41
Список рекомендованих джерел.....	44

ПЕРЕДМОВА

В умовах формування демократичного суспільства, становлення соціально-орієнтованої ринкової економіки, розвитку різноманітних інститутів громадського регулювання істотно змінюється зміст і характер державного управління, форми і методи реалізації управлінських впливів органами державного управління, організаційна структура суб'єктів державного управління, їх функції, форми взаємодії з іншими елементами соціального управління.

Сьогодні державне управління в Україні являє собою складне, суперечливе явище з багатьма бюрократичними деформаціями, слабкими сторонами, недоліками та вразливими місцями, успадкованими від тоталітарного минулого. Кризові явища в економічній та соціальній сферах суспільного розвитку свідчать насамперед про неефективність системи державного управління і місцевого самоврядування.

Процеси державотворення вимагають не лише оновлення або покращення відсталих елементів у сфері державного управління, а й радикального реформування механізму держави, організаційно-правового забезпечення процесів регулювання централізації і децентралізації. В сучасних умовах державне управління має стати стабільним і відкритим соціально-правовим інститутом забезпечення реалізації функцій представницької, виконавчої та судової влад. Вивчення і глибоке осмислення теоретико-методологічних засад державного управління, менеджменту органів державної влади та місцевого самоврядування є необхідною умовою результативної управлінської діяльності в умовах світової глобалізації, а також трансформації громадянського суспільства.

Методичні рекомендації та завдання розраховані на студентів спеціальності «Публічне управління та адміністрування» і можуть бути використані як для проведення практичних завдань викладачами, так і для семінарських занять підготовки студентами.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. «Теоретико-методологічні основи теорії державного управління»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. «Основи теорії державного управління»

Мета заняття: сформувати у студентів навички зі систематизації та узагальнення необхідних положень щодо обґрунтування відповідей на основі вивчення фахової літератури щодо основних положень теми.

Зміст заняття: набуття вмінь у студентів щодо роботи з фаховою літературою з метою систематизації та узагальнення основних теоретичних положень за визначеною проблемою.

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізувати за різними науковими та навчальними джерелами основні теорії систем та моделі державного управління.

Завдання оформити у формі табл. 1.1–1.4.

Таблиця 1.1 – Основні теорії системного управління

№ з/п	Назва школи з посиланням на літературні джерела	Вчені	Мета	Основні риси	Недоліки

Таблиця 1.2 – Сучасні концепції та підходи до визначення суті поняття «держава»

№ з/п	Визначення з посиланнями на літературні джерела	Основні ознаки	Обґрунтування загальних рис і особливостей

Таблиця 1.3 – Сучасні концепції та підходи до визначення суті поняття «влада»

№ з/п	Визначення з посиланнями на літературні джерела	Основні ознаки	Обґрунтування загальних рис і особливостей

Таблиця 1.4 – Сучасні концепції та підходи до визначення суті поняття «державне управління»

№ з/п	Визначення з посиланнями на літературні джерела	Основні ознаки	Обґрунтування загальних рис і особливостей

Завдання 2. Порівняти основні теорії та школи державного управління (сутність, особливості, автори) за схемою (рис.1.1.). Завдання оформити у вигляді таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Теорії та школи державного управління

№ з/п	Теорії та школи державного управління	Сутність	Особливості	Автори з посиланням на літературні джерела	Період

Рисунок 1 Основні теорії та школи державного управління

Завдання 3. Прокоментуйте вислів німецького філософа І. Канта: «Два людські винаходи можна вважати найбільш складними: мистецтво управляти і мистецтво виховувати»

Запитання для самоконтролю

---

1. Навести характерні риси поняття « управління» як суспільного явища.
2. Охарактеризувати об'єктивні основи управління.
3. Що таке державне управління?
4. У чому полягає специфіка державного управління як виду управління?
5. Навести ознаки державного управління
6. Які специфічні ознаки характерні державному управлінню щодо управлінського характеру та правової природи функцій держави?

Тематика рефератів

---

1. Суспільство, держава, економіка: взаємодія та розвиток.
2. Багатогранність державного управління.
3. Об'єктивні та суб'єктивні передумови державного управління.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. «Формування «державних цілей» державного управління»

Мета заняття: сформувати у студентів навички зі систематизації та узагальнення необхідних положень щодо обґрунтування відповідей на основі вивчення фахової літератури щодо основних положень теми.

Зміст заняття: набуття вмінь у студентів щодо роботи з фаховою літературою з метою систематизації та узагальнення основних теоретичних положень за визначеною проблемою.

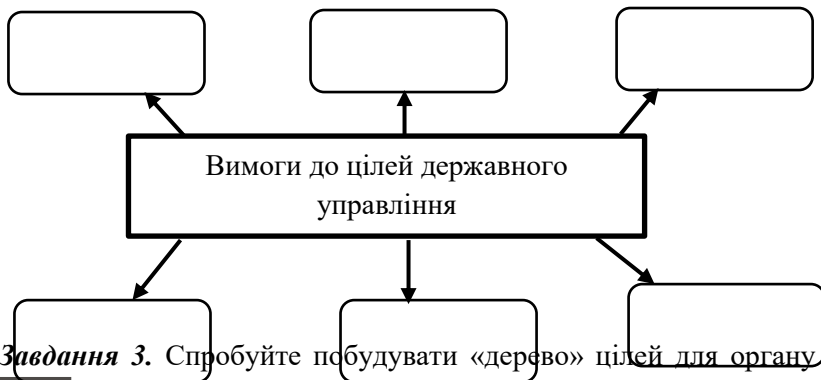

Практичні завдання

Завдання 1. Заповніть таблицю.
Згідно Конституцією України....

За формою державного устрою Україна є	
Найвищою соціальною цінністю в Україні визнаються	
За формою державного правління Україна є	
Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є	
Державна влада в Україні здійснюється на засадах	
Норми Конституції України є нормами	
Державними символами України є	

Завдання 2. Заповнити клітинки схеми (рис.2) та пояснити вміст.

Завдання 3. Спробуйте побудувати «дерево» цілей для органу

Рисунок 2 Вимоги до цілей державного управління

державної влади, в якому Ви працюєте. (на вибір студента).

1. Охарактеризуйте цілі державного управління.

2. Охарактеризуйте вимоги до цілей державного управління.
3. Навести ознаки державного управління щодо його особливостей управління справами суспільства з метою досягнення юридично визнаних цілей

Тематика рефератів

---

1. Формування дерева цілей державного управління в Україні.
2. Фундаментальні елементи процесу державного управління.
3. Суб`єкти та об`єкти державного управління.
4. Функціональна структура державного управління.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. «Технологія процедури прийняття рішень у державному управлінні. Лобізм як механізм впливу на прийняття державно-управлінських рішень»

Мета заняття: сформувати у студентів навички зі систематизації та узагальнення необхідних положень щодо обґрунтування відповідей на основі вивчення фахової літератури щодо основних положень теми.

Зміст заняття: Набуття навиків і вмінь обґрунтування й підготовки управлінських рішень, оволодіння технологіями процедури прийняття рішень, виробляти механізми реалізації прийнятих рішень та оцінювати їх ефективність.

Практичні завдання

Завдання 1.

У Давній Греції упродовж декількох сторіч великою популярністю при ухваленні важливих управлінських рішень, наприклад, оголошенні війни, виборі тієї або іншої стратегії захисту або розв'язанні важливої суперечки, зверталися до дельфійського оракула. Впадаючи в екстаз, він викрикував часом нескладні слова, які, як вважалося, вкладалися в його вуста богами і були сповнені вищого змісту. При храмі Аполлона, де відбувалося дійство, існувала рада старійшин, яка інтерпретувала відвертість оракула і потім повідомляла всьому населенню міста про рішення, ухвалені на підставі інформації, отриманої від оракула.

Проблема. Оцініть з погляду сучасного бізнесмена цей незвичайний спосіб отримання управлінської інформації. Чи може що-небудь із цієї управлінської технології бути використане в сучасній практиці керування?

Завдання 2.

Чи вмієте Ви впливати на інших людей?

1. На Вашу думку, чи підійшла б Вам професія актора чи політика?
2. Чи дратують Вас люди, які намагаються екстравагантно одягатися і поводитися?
3. Чи можете розмовляти з іншими людьми про свої інтимні проблеми?
4. Чи негайно реагуєте на неправильне розуміння Ваших слів або дій?
5. Відчуваєте дискомфорт, коли інші досягають успіху в тій сфері, де б Ви хотіли його досягти?

6. Чи любите займатись досить складною і важкою справою, щоб довести свої незвичайні здібності?
7. Чи могли б принести у жертву все заради визначного результату у своїй діяльності?
8. Вас влаштовує постійне і незмінне коло знайомих?
9. Ви любите вести поміркований спосіб життя?
10. Чи любите Ви змінювати домашню обстановку чи переставляти меблі?
11. Чи любите Ви знаходити нові способи розв'язку старих завдань?
12. Чи любите Ви дражнити надто самовпевнених і пихатих людей?
13. Чи любите Ви доводити, що хтось досить авторитетний у чомусь та неправий?

Підрахуйте свої бали, скориставшись таблицею:

Відповіді	Питання												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Так	5	0	5	5	5	5	5	0	0	5	5	5	5
Ні	0	5	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0

Резюме:

Ви набрали 35-65 балів.

Ви людина із хорошими задатками, щоб ефективно впливати на інших, міняти їх думку, поведінку, радити їм, керувати ними. У взаєминах з людьми Ви почуваетесь досить впевнено. Ви маєте незаперечний дар переконувати людей у своїй правоті.

Ви набрали 30 і менше балів.

Вам нелегко переконати людей у своїй правоті, навіть коли Ви абсолютно праві. Ви часто буваєте надто стриманими, не досягаючи через це бажаної мети, а часто виявляється, що Вас взагалі неправильно зрозуміли.

Запитання для самоконтролю

---

1. Поняття управлінського рішення та вимоги, що ставляться до нього.
2. Класифікація управлінських рішень.
3. Технологія підготовки управлінських рішень.
4. Етапи прийняття і реалізації управлінських рішень.

Тематика рефератів

---

1. Визначення поняття державно-управлінських рішень.
2. Роль й місце державно-управлінських рішень в системі державного управління.
3. Базові концепції, теорії та ідеї щодо прийняття управлінських рішень.
4. Розгляд проблеми вдосконалення прийняття управлінських рішень у контексті розвитку процесу державного управління в Україні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. «Об`єкти порівнянь в оцінці ефективності державного управління»

Мета заняття: сформувати у студентів уміння оцінювати якість, результативність і ефективність діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування.

Зміст заняття: набуття вмінь у студентів щодо роботи з фаховою літературою з метою систематизації та узагальнення основних теоретичних положень за визначеною проблемою.

Практичні завдання

Завдання 1. Ознайомтесь з практикою оцінки ефективності державного управління у розвинених країнах.

Усі країни Організації економічного співробітництва та розвитку розробили цілісну систему виконавчих критеріїв і, на національному рівні, мають обов'язкові програми щодо забезпечення підтримки даної системи оцінювання.

У США Федеральний уряд і більш ніж тридцять штатів мають законодавчо затверджені виконавчі критерії для своїх департаментів і муніципалітетів. Цей процес стає все більш динамічним у визначенні та уточненні критеріїв, оцінки їх відповідності як інтересам муніципалітетів, так і громадськості.

У Канаді федеральний уряд та всі провінції свою діяльність будують на затвердженій системі оцінки результативності. Починаючи з 2001 року муніципалітети Канади були залучені до реалізації нової програми оцінки результатів діяльності – першої повномасштабної програми такого виду в Північній Америці. Від муніципалітетів вимагалось надання в Міністерство муніципальних справ інформації щодо результатів діяльності відповідно до нових критеріїв її оцінки, а також звітувати перед платниками податків. Ця програма з оцінки результативності вміщує 35 оціночних критеріїв в 9 сферах діяльності муніципалітету з надання послуг.

Зазначена програма враховує ефективність та продуктивність муніципальних послуг, а саме: відображає: більшість затрат по муніципалітетам; сферу провінціально-муніципальних інтересів; допомагає поліпшити та спростити оцінку діяльності органів місцевої влади з боку громадськості; оперує цифрами, які відносно легко зібрати, підрахувати та порівняти; підпадає під муніципальну відповідальність.

У цілому програма з запровадження та застосування критеріїв оцінки є новою і для західних країн, де її використовують декілька останніх років. Але результати такі, що повертають до реалізації програми все більшу кількість країн та регіонів. У муніципальному секторі існує чимало прикладів застосування критеріїв оцінки результативності, які завжди дають відчутний ефект.

В Європейських системах управління використовуються такі системи забезпечення та оцінювання якості, як TQM (Total Quality Management), SQMS (Scottish Quality Management System), ISO (International Standardization) та інші.

У багатьох країнах використовують елементи зазначених критеріїв для оцінки як якості роботи, так і витрат на надання таких послуг як утримання доріг, парків, водопостачання, прибирання вулиць та ін.

Як зазначають деякі зарубіжні науковці, систематичний незалежний перегляд якості надання послуг повинен мати двоякий ефект:

підвищення якості послуг і сприяння досягненню кращих результатів;

виявлення ступеня неоднорідності якості послуг, що впливатиме на споживацький вибір.

Запитання: Як можна використати світовий досвід з оцінки якості державного управління в Україні?

Розробіть критерії оцінювання якості певної державної послуги в Україні.

Запитання для самоконтролю

---

1. Загальна соціальна ефективність державного управління: суть і критерії оцінки.

2. Ефективність організації і функціонування суб'єкта державного управління.

3. Ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб.

4. Оцінка ефективності державного управління і суспільні інститути її застосування.

Тематика рефератів

1.Ефективність організації і функціонування суб'єктів публічного управління.

1. Ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб.

3.Ефект та ефективність державного управління.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. «Система органів державного управління України»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. «Законодавчі засади виконавчої влади в Україні»

Мета заняття: сформувані у студентів навички роботи з нормативно-правовими актами, законами України. Визначати специфічні ознаки апарату державного управління. Класифікувати органи державного управління.

Зміст заняття: набуття вмінь у студентів щодо роботи з фаховою літературою з метою систематизації та узагальнення основних теоретичних положень за визначеною проблемою.

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізувати та узагальнити особливості функціональних повноважень вищими органами державної влади.

Завдання оформити у вигляді таблиці 5.1.

Таблиця 5.1. Особливості функціональних повноважень вищими органами державної влади в Україні

Орган державної влади	Функції	Основні повноваження	Структурні органи	Функції структурних органів	Повноваження структурних органів
Верховна Рада України					
Інститут Президента					
Інститут Прем'єр-міністра					
Кабінет Міністрів					

Завдання 2.

1. За основними ознаками класифікувати органи державного управління.

2. Дати визначення категорій «компетенція органу», «відповідальність (політична)», «підзвітність і підконтрольність».

3. Побудувати структурну схему КМУ та його апарату.

4. Побудувати структурну схему міністерства (за вибором студента).

Запитання для самоконтролю

---

1. Визначити принцип побудови і діяльності органів державної влади в Україні.
2. Навести класифікацію органів державної влади.
3. Навести систему повноважень Верховної Ради України.
4. Охарактеризувати функції Верховної Ради України.
5. Охарактеризувати систему виконавчої влади в Україні.
6. Навести управлінські зв'язки щодо виконавчої влади в Україні.
7. Охарактеризувати систему центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) в Україні.
8. У чому полягає призначення центрального органу виконавчої влади в Україні?.

Тематика рефератів

---

1. Інститути держави в Україні та державне управління.
2. Виконавча влада в Україні: управлінські функції, організаційна структура та відповідальність.
3. Міністерства України та їх роль у державному управлінні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. «Місцеві (територіальні) органи (підрозділи) міністерств у виконавчій вертикалі»

Мета заняття: сформувані у студентів навички зі систематизації та узагальнення необхідних положень щодо обґрунтування відповідей на основі вивчення фахової літератури щодо основних положень теми.

Зміст заняття: набуття вмінь обґрунтувати поєднання централізації та децентралізації в структурній організації державного управління, вміння аналізувати реалізацію повноважень місцевими органами виконавчої влади, їх відносини в системі вертикальних та горизонтальних зв'язків, обґрунтувати роль місцевого самоврядування в реалізації механізмів державного управління.

Практичні завдання

Завдання 1.

На основі використання законодавчих і нормативних актів представте схематично структуру обласної державної адміністрації, розкрийте її основні функції та повноваження й охарактеризуйте роль у системі органів виконавчої влади.

Завдання 2.

Здійснення управлінської діяльності в органах державного управління передбачає налагодження відносин з різними суб'єктами та об'єктами державного управління.

Визначте засади, на яких будуються відносини місцевих державних адміністрацій з Президентом, Кабінетом Міністрів, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями.

Визначені типи відносин представте схематично.

Запитання для самоконтролю

---

1. Місцеві державні адміністрації: поняття, основні завдання, правовий статус, компетенція, принципи діяльності.
2. Повноваження місцевих державних адміністрацій: власні і делеговані повноваження місцевих державних адміністрацій. Галузеві повноваження місцевих державних адміністрацій.

3. Об'єкти управління місцевих державних адміністрацій. Здійснення державного контролю місцевими державними адміністраціями.
4. Стосунки місцевих державних адміністрацій в системі вертикальних і горизонтальних зв'язків.
5. Структура місцевих державних адміністрацій.
6. Голова місцевої державної адміністрації. Вимоги до посадовців місцевих державних адміністрацій.

Тематика рефератів

---

1. Централізація та децентралізація в структурній організації державного управління.
2. Місцеві (територіальні) органи (підрозділи) міністерств у виконавчій вертикалі.
3. Місцеві (територіальні) органи (підрозділи) державних комітетів та інших центральних органів виконавчої влади.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7. «Територіальна громада як суб'єкт і основний носій функцій у системі місцевого самоврядування»

Мета заняття: дослідити роль місцевого самоврядування у системі публічної влади України; формувати вміння забезпечувати партнерство органів місцевого самоврядування, бізнесу, громадських організацій, громадян у процесі реалізації потреб громади.

Зміст заняття: набуття вмінь у студентів щодо роботи з фаховою літературою з метою систематизації та узагальнення основних теоретичних положень за визначеною проблемою.

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізувати твердження, виявити недоліки та суперечності.

1. Місцеве самоврядування означає право і спроможність місцевих властей, в межах закону, здійснювати регулювання й управління суттєвою часткою державних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення (офіційний переклад Європейської хартії).

2. Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи Добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища чи міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (Конституція України, ч. 1, ст. 140).

3. Місцеве самоврядування – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» ч. 1, ст. 2).

Завдання 2.

Дві територіальні громади сусідніх сіл М. (проживає 450 мешканців) і В. (проживає 500 мешканців) на сесіях своїх рад доручили своїм головам провести об'єднану сесію і вирішити питання про об'єднання цих територіальних громад для зміцнення матеріально-фінансової основи з метою забезпечення успішного вирішення питань місцевого значення на рівні їх виникнення. Присутній на одній із сесій завідуючий юридичним відділом районної ради пояснив депутатам, що сільська рада не

є уповноважена вирішувати таке питання відповідно до положення чинного Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

А. Підготувати мотивовану відповідь депутатам сільських рад та сільським головам відповідних територіальних громад сіл М. і В. щодо ймовірного порядку вирішення цього питання.

Б. Роз'яснити депутатам у чому різниця об'єднання територіальних громад сусідніх сіл на підставі принципу муніципального унітаризму чи федералізму.

Запитання для самоконтролю

---

1. Дайте визначення поняття "Територіальна громада".
2. Яким чином територіальна громада впливає на організацію роботи органів місцевого самоврядування?
3. Коли була прийнята "Європейська Хартія місцевого самоврядування"?
4. У чому полягають головні ознаки територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування?
5. Назвіть головні фактори конституційно-правової інституалізації територіальних громад.
6. Територіальна громада як первинний системоутворюючий елемент локальної демократії.

Тематика рефератів

---

1. Вітчизняні та зарубіжні теорії про територіальну громаду.
2. Участь територіальної громади у місцевому самоврядуванні.

3. Поняття територіальної громади в нормативно-правових актах України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8. «Напрями вдосконалення системи державного управління з урахуванням світового досвіду»

Мета заняття: сформувати у студентів навички зі систематизації та узагальнення необхідних положень щодо обґрунтування відповідей на основі вивчення фахової літератури щодо основних положень теми.

Зміст заняття: набуття вмінь у студентів щодо роботи з фаховою літературою з метою систематизації та узагальнення основних теоретичних положень за визначеною проблемою.

Практичні завдання

Завдання 1.

Розробіть схему «Сучасна система органів центральної та місцевої державної влади в Україні». Які зміни відбулися протягом останніх років у структурі влади внаслідок проведення адміністративної реформи в Україні?

Запитання для самоконтролю

---

1. Визначте напрями удосконалення системи державного управління з урахуванням світового досвіду.
2. Назвіть шляхи реформування організаційних структур державного управління запропоновані в Концепції адміністративної реформи.
3. Коли сформувався сучасний адміністративно-територіальний устрій України.

4. Назвіть сучасні риси системи державного управління в Україні.

Методичні рекомендації для написання есе

Орієнтовна тематика есе:

1. Відносини центральних та регіональних органів державної влади з громадянами та організаціями в Україні.
3. Проблеми сучасного розвитку системи державного та регіонального управління.
4. Моє місце в системі державного управління.

Вісім правил написання креативного есе:

1. Тільки позитивна мова (описувати краще те, що є, а не те, чого немає).
2. Слова-зв'язки (вони допомагають плавно переходити з однієї частини до іншої).
3. Різна структура речень. (Читати речення правильної структури нудно. Додайте кілька інверсій. Пишіть різні за довжиною речення).
4. Зрозумілі слова. (Розумійте значення слів, які ви вживаєте в есе. Ви пишете, щоб уразити змістом, а не словниковим запасом).
5. Різні слова (синонімія).
6. Лаконічність.
7. Кожне слово важливе (без повторів; кожне речення повинне нести унікальний зміст).
8. Активна життєва позиція.

Написання есе

Есе – короткий твір на задану тему, що розкриває обґрунтовує думку, висловлену в його назві. Це щось проміжне

між жанром статті та жанром рецензії, де, крім занурення, важливо сприйняття автора. Есе трохи більше ніж рецензія, де присутня оцінка, емоція і трохи менше ніж стаття, яка є науково-критичним жанром.

Визначальними рисами есе, як правило, є незначний обсяг, конкретна тема, дана в підкреслено вільному, суб'єктивному її тлумаченні, вільна композиція, парадоксальна манера мислення. Як правило, есе виражає нове, суб'єктивне слово про щось.

Стиль есе відрізняється образністю, афористичністю, використанням свіжих метафор, нових поетичних образів, свідомою настановою на розмовну інтонацію і лексику. Він здавна формувався у творах, в яких на перший план виступає особистість автора. В есе менше науковості, воно дозволяє виявити інтелектуальні та творчі здібності. Есе припускає вираження автором своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість

нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу; часто це розмова вголос, вираження емоцій та образність. На відміну від реферату, есе – це ближче до репліки, що адресується підготовленому читачеві. Тобто людині, яка вже має уяву, про що йде мова.

Тому, **головна місія та мета есе** – це викладення самостійного бачення студентом проблеми, питання, теми на підставі *опрацьованого* матеріалу та аргументів, у відповідності до *обраного* підходу, стилю тощо.

В нашому випадку, есе - це самостійна письмова робота на тему, запропоновану викладачем (тема може бути запропонована також студентом, але обов'язково повинна бути погоджена з викладачем).

Есе повинне містити: чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї

проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Структура есе.

Титульний аркуш титульний аркуш є першою сторінкою реферату, який містить: найменування вищого навчального закладу, факультету, кафедри, де виконана робота; назву роботи; прізвище, ім'я, по батькові автора та його статус; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові керівника; місто та рік.

Зміст зміст подають безпосередньо після титульного аркуша, починаючи з нової сторінки. До змісту включають структурні елементи у такому порядку: вступ; послідовно перелічені найменування всіх розділів, підрозділів роботи; висновки; список використаних джерел; додатки (за необхідності).

Вступ завдання студента щодо розгляду теми есе, його авторське бачення (гіпотеза) або сутність та обґрунтування вибору цієї теми. Мета та завдання роботи – очікуваний результат роботи в цілому та конкретні результати, які будуть отримуватися в ході розкриття теми. На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати питання, на які ви збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження. При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на наступні питання: «Чи потрібно давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?», «Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в даний момент?», «Які поняття будуть залучені в мої міркування?», «Чи можу я розділити тему на трохи більше дрібних підтем?» і т. д.

Основна частина — теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації та аналізу, а також обґрунтування їх,

виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій щодо питання. У цьому полягає основний зміст есе і це являє собою головні труднощі. Тому важливе значення мають підзаголовки, на основі яких здійснюється структурування аргументації; саме тут необхідно обґрунтувати (логічно, використовуючи дані або строгі міркування) пропоновану тезу. Там, де це необхідно, як аналітичний інструмент можна використати графіки, діаграми й таблиці. Залежно від поставленого питання аналіз проводиться на основі наступних категорій: причина — наслідок, загальне — особливе, форма — зміст, частина — ціле, сталість — мінливість. У процесі побудови есе необхідно пам'ятати, що один параграф повинен містити тільки одне твердження й відповідний доказ, підкріплений графічним або ілюстративним матеріалом. Отже, наповнюючи розділи аргументацією, необхідно в межах параграфа обмежити себе розглядом однієї головної думки. Добре перевірений спосіб побудови есе – використання підзаголовків для позначення в головній частині ключових моментів аргументованого викладення. Сукупність підзаголовків допомагає побачити те, що пропонує зробити студент (чи є добрим його бачення). Ефективне використання підзаголовків – не тільки визначення основних пунктів, які студент бажає висвітлити, це також наявність логічності у висвітленні теми есе. Плавні, послідовні переходи - це вкрай важливий елемент успішного есе, оскільки саме це демонструє ваше вміння ясно та цікаво викладати свою думку. В кінці-кінців, есе без плавних переходів нагадує шматки нескладного потоку думок.

Для написання есе дуже важливо те, як використовуються емпіричні дані та інші джерела. Студент завжди може передбачити надмірне узагальнення, якщо пам'ятає, що в рамках есе дані, факти тощо є ілюстрацією, а не підсумковим актом, тобто вони підтверджують аргументи

автора, свідчать про його вміння доречно використовувати інформацію. Студент не має забувати, що дані відносно спірних запитань – завжди піддаються сумніву. Від студента і не очікують, що його есе винайде остаточну, уніфіковану відповідь: ніхто та ніколи не погодиться з тим, що це є єдина правильна відповідь.

Висновок - узагальнення й аргументовані висновки до теми. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині. Висновок може містити такий дуже важливий елемент есе як вказівка на застосування дослідження, на розвиток взаємозв'язків з іншими проблемами. Останні кілька абзаців у вашому есе є вкрай важливими. По-перше, вони дійсно повинні завершувати вашу думку. По-друге, у викладача вони повинні залишити в пам'яті яскравий слід.

Оформлення есе

Розмір шрифту — 14 пунктів.

Шрифт — Times New Roman (звичайний).

Міжрядковий інтервал — 1,5.

Розмір лівого поля — 25 мм

Розмір правого поля — 15мм

Розмір верхнього і нижнього полів — 20мм.

Докладніше методи та прийоми написання есе висвітлені:

1. Як написати успішне есе: Методичні рекомендації до написання есе / Укл. Шендеровський К.С. // Ін-т масової комунікації при КНУ імені Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. – Бібліотека [сайт]: Інституту журналістики

2. Київського національного університету імені Тараса Шевченка. –

Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=book.index&book=46>

3. Советы и рекомендации для написания эссе [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.essayedge.com>

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. «Основи внутрішньої організації органів державного управління та організації управлінської діяльності в державному органі»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9. «Зв'язки з громадськістю в системі державного управління»

Мета заняття: сформувати у студентів навички зі систематизації та узагальнення необхідних положень щодо обґрунтування відповідей на основі вивчення фахової літератури щодо основних положень теми.

Зміст заняття: набуття вмінь у студентів щодо роботи з фаховою літературою з метою систематизації та узагальнення основних теоретичних положень за визначеною проблемою.

Практичні завдання

Завдання 1. Охарактеризуйте методи та форми організації public relations у державній установі.

Завдання 2. На прикладі одного з органів публічної влади покажіть особливості використання відомих вам аспектів дослідження інформації.

Завдання 3. Чи можна стверджувати, що класичне визначення зв'язків із громадськістю, дане С. Блеком («мистецтво і наука досягнення гармонії за допомогою взаєморозуміння, заснованого на правді і повній інформованості»), повною мірою застосовне до нинішніх умов,

враховуючи процес глобалізації та формування інформаційного суспільства?

Запитання для самоконтролю

---

1. Наведіть приклади використання public relations у державній установі.
2. Яка роль public relations у формуванні іміджу державної установи.
3. Охарактеризуйте public relations в управлінській діяльності державного органу.
4. Назвіть методи public relations.
5. Які основні форми організації public relations у державній установі?
6. Яке завдання відділів зв'язків із громадськістю при органах державної влади та місцевого самоврядування?
7. Назвіть причини виникнення паблік рілейшнз.
  8. Що таке зв'язки з громадськістю?

Тематика рефератів

---

1. Public relations як управлінська діяльність та вид зовнішніх кому-нікативних зв'язків державного органу.
2. Форми організації public relations у державній установі.
3. Public relations і засоби масової інформації.

«Public Relations у державній установі. Особливості організації роботи відділу зв'язків із громадськістю»

(Ділова гра – це метод імітації ситуацій, що моделюють професійну або іншу діяльність шляхом гри, за заданими правилами).

Суть ділової гри на тему «Public Relations у державній установі. Особливості організації роботи відділу зв'язків із громадськістю» – активізувати мислення студентів, підвищити самостійність, внести дух творчості в навчання, підготувати їх до практичної діяльності. Гра дозволяє розкрити особистісний потенціал студента, а також його можливості й у спільній діяльності з іншими учасниками гри.

Попереднє завдання для студентів: спочатку створюються декілька груп (4-5 осіб), які отримують завдання підготувати презентації (5-7 хвилин) про роботу служб зв'язків з громадськістю в органах державної влади та місцевого самоврядування, розробити та презентувати PR-програму певної ситуації. Обираються модератори, які забезпечують необхідні умови ділової гри.

Після презентації відбувається міжгрупова дискусія: захист власного проекту, оцінки слухачів, «відкритий мікрофон».

Підбиття підсумків: аналізуються й узагальнюються результати (це роблять призначені викладачем експерти), приймається загальне колективне рішення. При оцінці гри експерти особливу увагу звертають на актуальність, реальність, економічність, оптимальність і оригінальність.

Для підготовки ділової гри студенти можуть використовувати: ілюстрації, мультимедійні прилади.

При підготовці презентації треба враховувати такі питання:

1. Назва організації, коли була створена служба зв'язків із громадськістю.

2. Структура служби (відділу, управління) зв'язків із громадськістю, основна мета паблік рилейшнз (ПР). Цілі й завдання служби зв'язків із громадськістю.

3. Методи Public Relations (взаємодія із засобами масової інформації, використання друкованого слова; фотографії; виставки та ярмарки; кіно; аудіовізуальні засоби; використання усної мови; рекламу «престижу»; вивчення громадської думки; конференції; гостинність тощо), які використовує служба зв'язків із громадськістю.

4. Дії на практиці, які спрямовані на створення позитивної репутації (позитивного іміджу), досягнення доброзичливості, збереження репутації (виявити традиції організації, які можуть зашкодити громадській думці); внутрішні відносини (використання прийомів, зорієнтованих на створення у співробітників почуття відповідальності та зацікавленості у справах адміністрації).

Контрольні питання для обговорення в аудиторії

1. Визначення поняття громадської думки.

2. Характерні ознаки громадської думки, розкрийте значення цих характеристик.

3. Охарактеризуйте закони формування громадської думки.

4. У чому різниця між впливом на громадськість через повідомлення в рекламі, пропаганді, паблік рилейшнз? Дайте обґрунтовану відповідь.

5. Загальні принципи організації роботи служби зв'язків із громадськістю.

6. Організація роботи служби зв'язку з громадськістю в органах державної влади та місцевого самоврядування України.

7. Іноземний досвід організації роботи служб зв'язків із громадськістю.

8. Особливості організації і напрямки роботи Центрів громадських зв'язків.

9. Напрямки та особливості роботи служби зв'язків із громадськістю в комерційних і фінансових структурах (банки, приватні підприємства, акціонерні товариства, страхові товариства тощо)

10. Напрямки роботи з громадськістю в некомерційних організаціях, закладах освіти, культури, охорони здоров'я (на прикладах університету, театру, зоопарку, лікарні, організації захисту природи).

Другий час

Групи презентують розроблену PR-програму певної ситуації (виборча кампанія на посаду міського голови, діяльність державного органу, або органу місцевого самоврядування з надання управлінських послуг, створення позитивного іміджу органу внутрішніх справ, або податкової міліції тощо).

PR-програма повинна враховувати:

- 1) мету PR-кампанії;
- 2) визначення аудиторії PR-кампанії;
- 3) засоби реалізації запропонованої PR-кампанії;
- 4) обсяг ресурсів для PR-кампанії.

Обговорення PR-програм і підбиття підсумків експертами.

С Е М І Н А Р С Ь К І З А Н Я Т Т Я

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1. *«Методи управлінської діяльності: морально – етичні, економічні, адміністративні; Психологічні аспекти в управлінській діяльності»*

Питання для обговорення

---

1. Сутність і загальні риси управлінської діяльності.
2. Форми управлінської діяльності.
3. Методи управлінської діяльності.
4. Стадії управлінської діяльності.
5. Управлінські технології: поняття, види.
6. Розв'язування управлінських ситуацій.

Методичні рекомендації

Вивчення теми слід розпочинати з характеристики суті управлінської діяльності як набору навичок, вмінь, способів, вчинків, засобів у державному управлінні. Для цього слід виділити такі характерні ознаки управлінської діяльності як інтелектуальний зміст, інформаційний характер, соціально-психологічний зміст.

Також необхідно охарактеризувати такі риси управлінської діяльності як юридична здатність, чіткість, виразність, колективістськість, спеціалізація.

При розкритті даної теми особливу увагу потрібно приділити вивченню форм управлінської діяльності. А це передбачає чітке розкриття суті та призначення правових,

організаційних, організаційно- правових форм управлінської діяльності, аналіз їх сильних і слабких сторін.

Студентам потрібно зупинитись на детальному вивченні методів управлінської діяльності. Для цього слід чітко виділяти такі дві групи методів управлінської діяльності як методи функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування та методи забезпечення цілей і функцій державного управління.

Серед методів забезпечення реалізації цілей і функцій державного управління потрібно охарактеризувати морально-етичні, соціально-політичні, економічні, адміністративні методи.

В рамках даної системи, слухачам треба чітко виділяти стадії управлінської діяльності, моделювати їх строгу логічну послідовність та розкривати зміст через наведення перемін у доцільних інтелектуальних і практичних дій на кожній з них.

Завершальним етапом вивчення теми повинно стати розкриття суті управлінської технології та її видів.

Завдання 1.

Охарактеризуйте вислів А. Хіршмана: «Чим більше люди і влада обізнані про діяльність і потреби одні одних, тим вищий рівень взаємної довіри».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2. «Співвідношення законності, правопорядку, раціональності в державному управлінні»

Питання для обговорення

1. Що таке законність у державному управлінні?
2. Проаналізуйте види і процедури забезпечення відповідальності у забезпеченні законності.

3. У чому полягає суть принципу законності в державному управлінні?

4. Що складає основу правового статусу органу державної влади?

5. Чи існує, на Вашу думку, необхідність запровадження інституту адміністративної юстиції в Україні?

6. Чи достатнім, на Вашу думку, є соціальний і правовий захист державних службовців? Свою думку обґрунтуйте.

Методичні рекомендації

Вивчення питань з цієї теми бажано розпочати з опанування матеріалів щодо змісту законності та умов її забезпечення в державному управлінні. Друге питання слід вивчати згідно з побудовою державної влади за вертикаллю та горизонталлю як основи забезпечення законності в державному управлінні.

Завдання 1.

Обґрунтуйте співвідношення законності, раціональності й правопорядку в державному управлінні.

Завдання 2.

Як Ви розумієте вислів філософа Платона «Я бачу близьку загибель тієї держави, де закон немає сили і перебуває під чиєюсь владою»?

**СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3. «Контроль,
інституціолізований за гілками влади: парламентський, у
системі виконавчої влади, судовий, конституційний.
Президентський контроль»**

Питання для обговорення

1. Сутність контролю в сфері державного управління.
2. Загальна характеристика та принципи реалізації функції контролю. Класичний процес контролю. Види контролю.
3. Принципи соціального управління, що стосуються функції контролю в сфері державного управління.
4. Основні стандарти внутрішнього контролю.
5. Детальні стандарти внутрішнього контролю.
6. Основні шляхи забезпечення ефективного функціонування внутрішнього контролю.
7. Розвиток системи контролю в сфері державного управління.
8. Врахування особливостей контролю для різних державних структур.
9. Система зовнішнього контролю в Україні. Конституційний, парламентський, судовий, державний фінансовий, громадський, прокурорський (нагляд).

Методичні рекомендації

При вивченні цієї теми слід розкрити сутність контрольних механізмів, усвідомити значення дисципліни у забезпеченні законності та відповідальності в державному управлінні.

Вивчення наступних питань слід розпочати з визначення поняття, загальних та специфічних рис і видів контролю, а також розуміння його загального впливу на зміст та організацію державного управління. Необхідно звернути увагу на з'ясування сутності і особливостей президентського, парламентського контролю та контролю в системі державної виконавчої влади.

Для повного з'ясування теми необхідно виокремити із загальної системи контролю громадський контроль за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування, визначити відповідні поняття, цілі, об'єкти, форми, суб'єкти, а також його структуру.

Завдання 1.

Поясніть вислів Д. Норта: «Інституції – це правила гри в суспільстві, або, точніше, вигадані людьми обмеження, які спрямовують людську взаємодію в певне русло».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4. «Конституція України про гілки влади в Україні»

Питання для обговорення

1. На основі Конституції України охарактеризуйте гілки влади в Україні.
2. Визначте функції Верховної Ради України у сфері державного управління.
3. Сформулюйте основні повноваження Верховної Ради щодо формування структур виконавчої влади.
4. Назвіть функції та повноваження Президента України в державному управлінні.

5. Висвітліть порядок формування Верховної Ради України.
6. Розгляньте конституційні повноваження Верховної Ради та розподіліть їх за основними функціями (напрямами) роботи.
7. Висвітліть порядок обрання Президента України.
8. Перерахуйте конституційні повноваження Президента України.

Методичні рекомендації

Проблемне питання:

Світова практика та Конституція України про гілки влади в Україні.

Завдання 1.

Охарактеризуйте принципи, якими регулюються суспільні відносини в Україні.

Відповідно до ст. 6 Конституції державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Поясніть, як реалізується принцип поділу влади в Україні.

Наведіть приклади використання принципу поділу влади в інших країнах.

Завдання 2.

На семінарі виникла дискусія з приводу припинення повноважень народних депутатів України, які відмовилися скласти присягу. Студент Ільченко стверджував, що їх повноваження повинні припинитися за рішенням Президента України, а студент Блохін вважав, що це повинен робити Конституційний або Верховний Суд України. В той же час студент Петренко вважав, що дане питання відноситься до компетенції самої Верховної Ради України.

Яка Ваша точка зору?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5. «Кабінет Міністрів України: структура і компетенція»

Питання для обговорення

1. Яка структура Кабінету Міністрів України?
2. Яка роль Секретаріату Кабінету Міністрів у забезпеченні діяльності Кабінету Міністрів України?
3. Назвіть основні Міністерства України та їх повноваження.
4. Охарактеризуйте Державні Комітети України та інші центральні органи виконавчої влади.
5. Охарактеризуйте організацію роботи центральних органів виконавчої влади.

Методичні рекомендації

В рамках даної теми студенти мають з'ясувати різницю між органом, ланкою, підсистемою суб'єкта державного управління, визначити суть організації державного органу, вимоги до його структури та фактори що її визначають.

Вивчення системи органів державного управління в Україні слід розпочинати з ознайомлення з Конституційними засадами державної влади в Україні та принципом її розподілу на законодавчу, виконавчу, судову.

Студенти повинні розкрити управлінський зміст виконавчої влади та знати охарактеризувати систему її органів в розрізі структурних ланок трьох організаційно-правових рівнів:

вищого, центрального, місцевого або територіального. При цьому, слід чітко знати і розрізняти статус, функції та повноваження Кабінету Міністрів як вищого органу в системі виконавчої влади, міністерств, відомств, державних комітетів, що функціонують на центральному рівні районних, обласних державних адміністрацій, органів спеціальної галузевої та функціональної компетенції, які забезпечують державне управління на місцевому рівні.

Завдання 1.

Користуючись Законом України «Про Кабінет Міністрів України»:

1. схематично зобразить структуру Кабінету Міністрів України
2. охарактеризуйте основні його функції і повноваження в системі органів виконавчої влади.
3. вимоги до членів Кабінету Міністрів України
4. охарактеризуйте відносини Кабінету міністрів України з іншими органами влади.

Завдання 2.

Розкриваючи питання про конституційний статус Кабінету Міністрів України, студент Руденко не зміг показати співвідношення понять «відповідальність», «підконтрольність» та «підзвітність».

Аналізуючи статтю 113 Конституції України, студент Долинський висловив припущення, що відповідальність КМУ перед Президентом України означає, що лише Президент України може приймати рішення про його відставку. А підконтрольність і підзвітність КМУ Верховній Раді України означає її право вимагати звіти про роботу Кабінету Міністрів України.

Чи згодні Ви з Долинським? Що таке «відповідальність», «підконтрольність» та «підзвітність» дайте визначення даних

понять, наведіть приклади кожного з них, користуючись Конституцією України.

Завдання 3.

Охарактеризуйте основні завдання та повноваження міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах (на прикладі одного з міністерств України)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна

1. Андрійко О. Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади / О. Ф. Андрійко. — К.: Наук. думка, 2004. — 300 с.
2. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: курс лекций / Г. В. Атаманчук. — 2-е изд., доп. — М.: Омега-Л, 2004. — 584 с.
3. Бакуменко В. Д. Теоретичні засади державного управління: навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній. — К.: Міленіум, 2003. — 256 с.
4. Бортник В. А. Адміністративне право України: навч. посіб. / В. А. Бортник; МАУП. — К.: Персонал, 2013. — 219 с.
5. Державна виконавча влада в Україні: формування та функціонування: зб. наук. пр. / кол. авт.; наук. кер. Н. Р. Нижник. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — Ч. 1. — 224 с.; Ч. 2. — 312 с.
6. Державна політика: аналіз та механізм її впровадження в Україні: навч. посіб. / кол. авт.; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. В. Тертички. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — 232 с.
7. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: навч. посіб. / Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, В. І. Мельниченко та ін.; за заг. ред. проф. Н. Р. Нижник. — К.: Вид-во УАДУ, 2002. — 64 с.
8. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: навч. посіб. / за заг. ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйка. — Л.: Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2002. — 352 с.
9. Державне управління: теорія і практика / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — 432 с.
10. Державне управління в Україні: Централізація і децентралізація / кол. авт.; відп. ред. Н. Р. Нижник. — К.: Вид-во УАДУ, 1997. — 487 с.
11. Державне управління в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України: історія, теорія, методологія

(моніторинг наукових досліджень і розробок): навч. посіб. — Ужгород: Ліра, 2007. — 344 с.

12. *Державне управління: словник-довідник* / укл.: В. Д. Бакуменко (кер. творчого колективу), Д. О. Безносенко, І. М. Варзар, 396

В. М. Князев та ін.; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. — К.: Вид-во УАДУ, 2002. — 228 с.

13. *Енциклопедія державного управління: у 8 т.* / [наук. редкол.: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін.]; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К.: НАДУ, 2011. — Т. 1: Теорія державного управління / наук. редкол. 1 т.: В. М. Князев [та ін.], 2011. — 746 с.; Т. 3: Історія державного управління / наук. редкол. 3 т.: А. М. Михненко [та ін.], 2011. — 787 с.

14. *Киричук В.* Історія державного управління в Україні: навч. посіб. / В. Киричук. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 224 с.

15. *Надолішній П. І.* Теорія та історія державного управління: навч. посіб. / П. І. Надолішній. — О.: ОРІДУ НАДУ, 2006. -126

16. *Теорія та історія державного управління: навч. посіб.* / Г. С. Одінцева [та ін.]; заг. ред. Г. С. Одінцева, О. Ю.Амосов; Нац. академія держ. управління при Президентові України. Харків. регіон. ін-т держ. управління. — К.: Професіонал, 2008. —288 с.

17. *Тертичка В. В.* Державна політика: аналіз та здійснення в Україні / В. В. Тертичка. — К.: Основи, 2002. — 750 с.

18. *Усаченко Л. М.* Історія державного управління в Україні: навч. посіб. / Л. М. Усаченко, В. І. Тимцуник; Кабінет Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — 2-ге вид., випр. та допов. — К.: Інтерсервіс, 2013. — 293 с.

19. *Черноног Є. С.* Державна служба: історія, теорія, практика / Є. С. Черноног. — К.: Знання, 2008. — 458 с.

Додаткова

20. *Адміністративне право України: слов. термінів: навч. посіб.* Для студ. ВНЗ / [Д. Є. Андрєєва та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Т. О. Коломоєць, д-ра юрид. наук, проф. В. К.

Колпакова; Держ. вищ. навч. закл. “Запоріж. нац. ун-т”. — К.: Ін Юре, 2014. — 519 с.

21. *Бакуменко В. Д.* Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики: монографія / В. Д. Бакуменко. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — 328 с.

22. *Боссарт Д.* Державна служба у країнах — кандидатах до вступу до ЄС: нові тенденції та вплив інтеграційного процесу / Д. Боссарт, К. Демке [пер. з англ. О. М. Шаленко]. — К.: Міленіум, 2004. — 128 с.

23. *Василенко И. А.* Государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: учеб. пособие / И. А. Василенко. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Логос, 2000. — 200 с.

24. *Войтович Р. В.* Ідеологія, технологія та стиль державного управління: навч. -метод. посіб. / Р. В. Войтович. — К.: Вид-во НАДУ, 2003. — 192 с.

25. *Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми: монографія / кол. авт.; за ред. д-ра філос. Наук проф. В. М. Князева.* — К.: НАДУ; Міленіум, 2003. — 320 с.

26. *Застосування механізмів ефективності менеджменту в діяльності державних органів: Теорія і практика: пер. з англ. та фр. / Ресурс, центр розвитку громадських організацій “Гурт”.* — К.: ВД “КМ Академія”, 2001. — 178 с.

27. *Мельтюхова Н. М.* Технологія державного управління: навч. посіб. / за заг. ред. Г. І. Мостового, О. Ф. Мельникова / Н. М. Мельтюхова. — Х.: ХарРІДУ НАДУ, 2005. — 150 с.

28. *Механізми підвищення ефективності діяльності органів державного управління на регіональному рівні / Г. І. Мостовий, О. Ю. Амосов, А. О. Дегтяр та ін.; за заг. ред. Г. І. Мостового.* — Х.: Вид-во ХарРІДУ НАДУ “Магістр”, 2004. — 208 с.

29. *Нижник Н.* Про державне управління, об’єкт і предмет його теорії / Н. Нижник, С. Мосов // Вісн. УАДУ. — 2000. — № 3. — С. 56–62.

31. *Органи державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку / Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, Н. Г.*

- Плахотнюк; за ред. Н. Р. Нижник. — К.: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 2003. — 288 с.
32. *Орленко В. І.* Історія держави і права України: навч. посіб. / В. І. Орленко, В. В. Орленко; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. — 487 с.
33. *Попов С. А.* Державно-управлінські нововведення: теорія, методологія, практика: монографія / С. А. Попов; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. — Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. — 295 с.
34. *Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар участю, 31 жовтня 2014 р.* / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр.; [редкол.: М. М. Іжа та ін.]. — О.: ОРІДУ НАДУ, 2014. — 455 с.
35. *Саймон Герберт А.* Адміністративна поведінка: Дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції / А. Саймон Герберт. — [пер. з англ. вид.]. — К.: АртЕк, 2001. — 392 с.
36. *Самоврядування та територіальна організація влади в Польщі* / Я. Гонцяж, Н. Гнидюк, О. Куленкова, В. Гуменюк; за заг. ред. Я. Гонцяжа. — К.: Міленіум; Вид-во УАДУ, 2001. —
37. *Сарторі Дж.* Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів / Дж. Сарторі. — [пер. з 2-го англ. вид.]. — К.: АртЕк, 2001. — 193 с.
38. *Сороко В.* Концептуальний підхід до проблеми запровадження інституту надання державних послуг у практику діяльності державних службовців / В. Сороко // Вісн. держ. служби України. — 2004. — № 3. — С. 11–19.
39. *Уряд для громадян. Ініціативи щодо поліпшення якості послуг* / Львів. філіал УАДУ при Президентові України; пер. з англ. Р. Федущинська, М. Коваль. — Л., 2000. — 293 с.
40. *Шаров Ю. П.* Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти / Ю. П. Шаров. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 302 с.

Інтернет - ресурси

1. Верховна Рада України. – <http://www.rada.gov.ua/>
2. Президент України. – <http://www.president.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України. – <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Громадянське суспільство і влада: інтерактивна інформаційно-аналітична система. – <http://civic.kmu.gov.ua>
5. Державне управління: теорія та практика. Електронне наукове фахове видання НАДУ при Президентові України. – <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DUTP>.
6. Теоретичні та прикладні питання державотворення Електронне наукове фахове видання ОРІДУ НАДУ при Президентові України. – <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/index.html>.

Навчальне видання

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Методичні вказівки до проведення практичних та
семінарських занять

Упорядники:

Міненко Софія Іванівна

Формат 60x84/16 Гарнітура Time New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Тираж 30 пр.

Державний біотехнологічний університет
61002, м.Харків, вул.Алчевських ,44